בנק שאלות בסגנון בגרות: יסודות תורה שבעל פה

שם	כיתה	תאריך

בנק לתרגול, לא מבחן: 24 שאלות מקוריות. בבגרות עונים על שאלה אחת כזו. בשאלון 5381 היא שאלה 9, ובה 13 נקודות. בשאלון 6281 היא שאלה 10, ובה 14 נקודות, ולפי מכתב הדגשים של משרד החינוך לתשפ"ז היא תהיה שאלת חובה מתשפ"ח. המשרד ממליץ להכניס שאלה כזו לכל מבחן במהלך השנה. בכל שאלה שלושה סעיפים (א-ג), והניקוד כתוב ליד כל סעיף. השאלות בניסוח המורה החדש, לא מתוך שאלוני בגרות.

א חלק א: בסגנון שאלון 5381

13 נק' לשאלה

12 שאלות, 13 נקודות לכל שאלה.

1 סוף משנה, סוף הוראה והסבוראים

ובתר הכי אע"ג דודאי הוראה לא הות הוו סבוראי דמפרשי פירושי דמקרבי להוראה. ואיקרו הני (רבואתא) רבנן סבוראי

(איגרת רב שרירא גאון (מהדורת סדר החכמים, אוקספורד 1888), פסקה 81)

א. לפי הגמרא בבבא מציעא פו ע"א, מי היו החכמים שבהם נגמרה תקופת המשנה, ומי היו החכמים שבהם נגמרה תקופת ההוראה? 4 נק'

ב. (1) באיזו ארץ חיו הסבוראים? (2) מה היה עיקר פועלם? 4 נק'

ג. עיינו בדברי רב שרירא גאון שלפניכם. (1) הסבירו אותם בלשונכם. (2) כיצד הם מסבירים את השם "סבוראים"? 5 נק'

2 אנשי כנסת הגדולה

משֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי, וּמְסָרָהּ לִיהוֹשֻׁעַ, וִיהוֹשֻׁעַ לִזְקֵנִים, וּזְקֵנִים לִנְבִיאִים, וּנְבִיאִים מְסָרוּהָ לְאַנְשֵׁי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה. הֵם אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה דְבָרִים, הֱווּ מְתוּנִים בַּדִּין, וְהַעֲמִידוּ תַּלְמִידִים הַרְבֵּה, וַעֲשׂוּ סְיָג לַתּוֹרָה

(משנה, אבות פרק א, משנה א)

א. לפי הרמב"ם, של מי היה בית הדין שנקרא "אנשי כנסת הגדולה", וכמה זקנים היו בו? 3 נק'

ב. (1) כתבו שתי תקנות של אנשי כנסת הגדולה, לפי הגמרא. (2) מי היה האחרון מאנשי כנסת הגדולה? 5 נק'

ג. "הֵם אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה דְבָרִים". כתבו שניים מהם, והסבירו אחד בלשונכם. 5 נק'

3 הזוגות

יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר אוֹמֵר שֶׁלֹּא לִסְמוֹךְ, יוֹסֵי בֶּן יוֹחָנָן אוֹמֵר לִסְמוֹךְ. יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה אוֹמֵר שֶׁלֹּא לִסְמוֹךְ, נִתַּאי הָאַרְבֵּלִי אוֹמֵר לִסְמוֹךְ. יְהוּדָה בֶּן טַבַּאי אוֹמֵר שֶׁלֹּא לִסְמוֹךְ, שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטָח אוֹמֵר לִסְמוֹךְ. שְׁמַעְיָה אוֹמֵר לִסְמוֹךְ. אַבְטַלְיוֹן אוֹמֵר שֶׁלֹּא לִסְמוֹךְ. הִלֵּל וּמְנַחֵם לֹא נֶחְלְקוּ. יָצָא מְנַחֵם, נִכְנַס שַׁמַּאי. שַׁמַּאי אוֹמֵר שֶׁלֹּא לִסְמוֹךְ, הִלֵּל אוֹמֵר לִסְמוֹךְ. הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ נְשִׂיאִים, וּשְׁנִיִּים לָהֶם אַב בֵּית דִּין

(משנה, חגיגה פרק ב, משנה ב)

א. (1) כמה זוגות מונה המשנה שלפניכם? (2) ציינו את הזוג הראשון. **4 נק'**

ב. לפי סוף המשנה, מה היה התפקיד של כל אחד מבני הזוג? **4 נק'**

ג. אחרי חורבן בית שני "גָּלְתָה סַנְהֶדְרִין... וּמִירוּשָׁלַיִם לְיַבְנֶה" (ראש השנה לא ע"א). (1) מה ביקש רבן יוחנן בן זכאי מאספסיינוס, לפי הגמרא בגיטין נו ע"ב? (2) מדוע הייתה זו בקשה חשובה לתורה שבעל פה? **5 נק'**

4 רבי וחיבור המשנה

> וְלָמָּה עָשָׂה רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ כָּךְ, וְלֹא הִנִּיחַ הַדָּבָר כְּמוֹת שֶׁהָיָה – לְפִי שֶׁרָאָה שֶׁהַתַּלְמִידִים מִתְמַעֲטִים וְהוֹלְכִים, וְהַצָּרוֹת מִתְחַדְּשׁוֹת וּבָאוֹת, וּמַמְלֶכֶת הָרִשְׁעָה פּוֹשֶׁטֶת בָּעוֹלָם וּמִתְגַּבֶּרֶת, וְיִשְׂרָאֵל מִתְגַּלְגְּלִים וְהוֹלְכִים לַקְּצָווֹת: חִבַּר חִבּוּר אֶחָד לִהְיוֹת בְּיַד כֻּלָּם, כְּדֵי שֶׁיִּלְמְדוּהוּ בִּמְהֵרָה וְלֹא יִשָּׁכַח
>
> (רמב"ם, הקדמה למשנה תורה (פסקה 15))

א. מי חיבר את המשנה, ובערך מתי? (3 נק')

ב. עיינו בדברי הרמב"ם שלפניכם. כתבו שתי סיבות שבגללן חיבר רבי את המשנה, והסבירו כיצד החיבור עונה עליהן. (5 נק')

ג. (1) כתבו שני חיבורים נוספים מתקופת התנאים, מלבד המשנה. (2) במה סדר מדרשי ההלכה שונה מסדר המשנה? (5 נק')

5 האמוראים ושני התלמודים

> נִמְצָא מֵרָב אַשִׁי עַד מֹשֶׁה רַבֵּנוּ – אַרְבָּעִים אִישׁ
>
> (רמב"ם, הקדמה למשנה תורה (פסקה 21, תחילתה))

א. (1) מה היה עיקר פועלם של האמוראים? (2) ציינו אמורא אחד מארץ ישראל ואמורא אחד מבבל. (4 נק')

ב. (1) מהם שני התלמודים? (2) באיזו ארץ נוצר כל אחד מהם? (4 נק')

ג. "נִמְצָא מֵרָב אַשִׁי עַד מֹשֶׁה רַבֵּנוּ – אַרְבָּעִים אִישׁ" (רמב"ם, הקדמה למשנה תורה). (1) מה רצה הרמב"ם להראות במניין הזה? (2) מדוע לדעתכם הוא מתחיל דווקא ברב אשי? (5 נק')

6 הגאונים

> כָּל הַחֲכָמִים שֶׁעָמְדוּ אַחַר חִבּוּר הַתַּלְמוּד וּבָנוּ בּוֹ, וְיָצָא לָהֶם שֵׁם בְּחָכְמָתָם – הֵם הַנִּקְרָאִים גְּאוֹנִים.
> (רמב"ם, הקדמה למשנה תורה (פסקה 36, תחילתה))

א. באיזו ארץ פעלו הגאונים, ובאילו מאות בערך? 4 נק'

ב. (1) כתבו שני חיבורים מתקופת הגאונים. (2) מה היה התפקיד של הגאון בישיבה? 4 נק'

ג. עיינו בדברי הרמב"ם שלפניכם. (1) את מי מכנה הרמב"ם "גאונים"? (2) במה השימוש שלו במונח שונה מן החלוקה המקובלת לתקופות? 5 נק'

7 הראשונים והאחרונים

א. כתבו שם של פרשן אחד ושל פוסק אחד מתקופת הראשונים, וציינו היכן חי כל אחד מהם. 4 נק'

ב. (1) באיזה חיבור מקובל לסמן את תחילת תקופת האחרונים? (2) מהי ספרות השו"ת? 4 נק'

ג. (1) סדרו לפי הסדר: ראשונים, סבוראים, אחרונים, גאונים. (2) כתבו הבדל אחד בין תקופת הגאונים ובין תקופת הראשונים. 5 נק'

8 "התורה והמצוה": הרמב"ם והסוכה

כָּל הַמִּצְוֹות שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ לְמֹשֶׁה בְּסִינַי – בְּפֵרוּשָׁן נִתְּנוּ, שֶׁנֶּאֱמַר "וְאֶתְּנָה לְךָ אֶת לֻחֹת הָאֶבֶן, וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה" (שמות כד, יב): "תּוֹרָה", זוֹ תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב; וּ"מִצְוָה", זֶה פֵּרוּשָׁהּ. וְצִוָּנוּ לַעֲשׂוֹת הַתּוֹרָה, עַל פִּי הַמִּצְוָה. וּמִצְוָה זוֹ, הִיא הַנִּקְרֵאת תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

(רמב"ם, הקדמה למשנה תורה (פסקה 1))

א. עיינו בדברי הרמב"ם שלפניכם. (1) מה פירוש "תורה" ומה פירוש "מצוה" בפסוק? (2) למה המצווה נקראת "תורה שבעל פה"? (5 נק')

ב. "וזה שאנו עושים היום מתבנית הסוכה ולולב ושופר וציצית ותפילין... הוא בעצמו התבנית אשר אמר הש"י למשה" (רמב"ם, פירוש המשנה, הקדמה לפרק חלק). מה מלמדים דברים אלה על מקורה של התורה שבעל פה? (4 נק')

ג. "בַּסֻּכֹּת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים" (ויקרא כג, מב). כתבו שני דינים בסוכה שאינם כתובים בפסוק ונלמדים מן התורה שבעל פה. (4 נק')

9 "כי על פי הדברים האלה"

> דְּבָרִים שֶׁבִּכְתָב אִי אַתָּה רַשַּׁאי לְאוֹמְרָן עַל פֶּה, דְּבָרִים שֶׁבְּעַל פֶּה אִי אַתָּה רַשַּׁאי לְאוֹמְרָן בִּכְתָב
>
> (תלמוד בבלי, גיטין ס ע"ב)

א. "כְּתָב לְךָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה" (שמות לד, כז). הסבירו כיצד לומדת הגמרא מפסוק זה את הכלל שלפניכם. 5 נק'

ב. לפי רבי יוחנן (גיטין ס ע"ב), בשביל מה כרת הקב"ה ברית עם ישראל? 3 נק'

ג. (1) כתבו את הסיבה שבמדרש תנחומא (כי תשא, לד) לכך שהמשנה לא ניתנה בכתב. (2) כתבו סיבה נוספת. 5 נק'

10 הלל והגר

מַעֲשֶׂה בְּגוֹי אֶחָד שֶׁבָּא לִפְנֵי שַׁמַּאי. אָמַר לוֹ: כַּמָּה תּוֹרוֹת יֵשׁ לָכֶם? אָמַר לוֹ: שְׁתַּיִם, תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. אָמַר לוֹ: שֶׁבִּכְתָב אֲנִי מַאֲמִינְךָ, וְשֶׁבְּעַל פֶּה — אֵינִי מַאֲמִינְךָ. גִּיֵּירַנִי עַל מְנָת שֶׁתְּלַמְּדֵנִי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. גָּעַר בּוֹ וְהוֹצִיאוֹ בִּנְזִיפָה. בָּא לִפְנֵי הִלֵּל, גִּיֵּירֵיהּ. יוֹמָא קַמָּא אֲמַר לֵיהּ: א״ב ג״ד. לְמָחָר אֲפֵיךְ לֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ: וְהָא אֶתְמוֹל לָא אֲמַרְתְּ לִי הָכִי! אֲמַר לֵיהּ: לָאו עֲלַי דִּידִי קָא סָמְכַתְּ? דְּעַל פֶּה נָמֵי סְמוֹךְ עֲלַי.

(תלמוד בבלי, שבת לא ע"א)

א. מה טען הגוי לפני שמאי, ומה ביקש? (3 נק')

ב. מה עשה הלל ביום הראשון וביום השני? (4 נק')

ג. "לאו עלי דידי קא סמכת? דעל פה נמי סמוך עלי". הסבירו את תשובת הלל, ואת הקשר שלה לטענת הגוי. (6 נק')

11 משל החיטים והפשתן

מקרא ומשנה שניהם מפי הגבורה נאמרו. ומה בין מקרא למשנה אלא משלו משל למה"ד למלך ב"ו שהיה לו שני עבדים והיה אוהבן אהבה גדולה ונתן לזה קב חטין ולזה קב חטין ולכ"א מהן נתן ג"כ אגודה של פשתן הפקח שבהן נטל את הפשתן וארג מפה יפה ונטל את החטין ועשאן סולת ובררה וטחנה ולשה ואפאה וסדרה על השלחן ופרס עליה מפה יפה והניחו עד שבא המלך והטפש שבהן לא עשה כלום

(תנא דבי אליהו זוטא, פרק ב (תחילתו))

א. ספרו בלשונכם את המשל: מה קיבלו שני העבדים, ומה עשה כל אחד מהם? **4 נק'**

ב. הסבירו את הנמשל: מה הם החיטים והפשתן, ומה מוסיף העבד הפיקח? **4 נק'**

ג. "מִקְרָא וּמִשְׁנָה שְׁנֵיהֶם מִפִּי הַגְּבוּרָה נֶאֶמְרוּ". על איזו טענה עונה המדרש בדברים אלה, ומה הוא מלמד? **5 נק'**

12 "לא תסור"

אֶחָד דְּבָרִים שֶׁלָּמְדוּ אוֹתָן מִפִּי הַשְּׁמוּעָה וְהֵם תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וְאֶחָד דְּבָרִים שֶׁלְּמַדּוּם מִפִּי דַּעְתָּם בְּאַחַת מִן הַמִּדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת בָּהֶן וְנִרְאָה בְּעֵינֵיהֶם שֶׁדָּבָר זֶה כָּךְ הוּא. וְאֶחָד דְּבָרִים שֶׁעָשָׂאוּם סְיָג לַתּוֹרָה וּלְפִי מַה שֶּׁהַשָּׁעָה צְרִיכָה וְהֵן הַגְּזֵרוֹת וְהַתַּקָּנוֹת וְהַמִּנְהָגוֹת.

(רמב"ם, הלכות ממרים פרק א, הלכה ב)

א. "לֹא תָסוּר מִן הַדָּבָר אֲשֶׁר יַגִּידוּ לְךָ יָמִין וּשְׂמֹאל" (דברים יז, יא). הסבירו את דרשת הספרי על "ימין ושמאל". (4 נק')

ב. עיינו בדברי הרמב"ם שלפניכם. כתבו את שלושת סוגי הדברים שחייבים לשמוע בהם לבית הדין הגדול. (4 נק')

ג. על נר חנוכה מברכים "וציוונו". (1) מה שואלת הגמרא (שבת כג ע"א) על נוסח זה? (2) מה עונה רב אויא, והסבירו. (5 נק')

ב חלק ב: בסגנון שאלון 6281

14 נק' לשאלה

12 שאלות, 14 נקודות לכל שאלה.

13 שרשרת המסירה

רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ חִבַּר הַמִּשְׁנָה. וּמִימוֹת מֹשֶׁה וְעַד רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ, לֹא חִבְּרוּ חִבּוּר שֶׁמְּלַמְּדִין אוֹתוֹ בָּרַבִּים בְּתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה; אֶלָּא בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, רֹאשׁ בֵּית דִּין אוֹ נָבִיא שֶׁיִּהְיֶה בְּאוֹתוֹ הַדּוֹר, כּוֹתֵב לְעַצְמוֹ זִכָּרוֹן בַּשְּׁמוּעוֹת שֶׁשָּׁמַע מֵרִבּוֹתָיו, וְהוּא מְלַמֵּד עַל פֶּה בָּרַבִּים.

(רמב"ם, הקדמה למשנה תורה (פסקה 12))

א. (1) סדרו לפי הסדר: גאונים, תנאים, אנשי כנסת הגדולה, אמוראים, זוגות. (2) ציינו חכם אחד מכל אחת משתי התקופות הראשונות לפי הסדר שקבעתם. 6 נק'

ב. עיינו בדברי הרמב"ם שלפניכם. איך לימדו את התורה שבעל פה עד ימי רבי? 4 נק'

ג. מה היה החידוש בעבודתו של רבי, לעומת מה שהיה לפניו? 4 נק'

14 הסבוראים והגאונים

א. כתבו מתי ובאיזו ארץ חיו הסבוראים, והסבירו את שמם לפי רב שרירא גאון. 5 נק'

ב. (1) מה היה התפקיד של הגאונים? (2) ציינו חיבור אחד מתקופת הגאונים. 5 נק'

ג. איגרת רב שרירא גאון נכתבה כתשובה לשאלה. מאיזו קהילה נשאלה השאלה, ועל מה שאלו? 4 נק'

15 אנשי כנסת הגדולה והתפילה

בֵּית דִּינוֹ שֶׁל עֶזְרָא, הֵם הַנִּקְרָאִין אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה. וְהֵם חַגַּי זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי, וְדָנִיֵּאל חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה, וּנְחֶמְיָה בֶּן חֲכַלְיָה, וּמָרְדֳּכַי, וּזְרֻבָּבֶל; וְהַרְבֵּה חֲכָמִים עִמָּהֶם, תַּשְׁלוּם מֵאָה וְעֶשְׂרִים זְקֵנִים.

הָאַחֲרוֹן מֵהֶם הוּא שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק, וְהוּא הָיָה מִכְּלַל הַמֵּאָה וְעֶשְׂרִים, וְקִבֵּל תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה מִכֻּלָּן; וְהוּא הָיָה כּוֹהֵן גָּדוֹל, אַחַר עֶזְרָא.

(רמב"ם, הקדמה למשנה תורה (פסקה 7))

א. עיינו בדברי הרמב"ם שלפניכם. ציינו שלושה מאנשי כנסת הגדולה, וכמה היו בסך הכול. (4 נק')

ב. "אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה תִּקְּנוּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל..." (ברכות לג ע"א). (1) מה תיקנו, לפי הגמרא? (2) איזו תפילה תיקנו "מאה ועשרים זקנים" לפי מגילה יז ע"ב? (5 נק')

ג. "וַעֲשׂוּ סְיָג לַתּוֹרָה" (אבות א, א). הסבירו מהו סייג, ותנו דוגמה אחת. (5 נק')

16 האמוראים וסדרי המשנה

רַבִּי וְרַבִּי נָתָן – סוֹף מִשְׁנָה. רַב אָשֵׁי וְרָבִינָא – סוֹף הוֹרָאָה.

(תלמוד בבלי, בבא מציעא פו ע"א)

א. הסבירו את המשפט "רב אשי ורבינא סוף הוראה", ומה השתנה אחריו. (4 נק')

ב. (1) מי היה החכם המרכזי בארץ ישראל בתקופת האמוראים, והיכן ישב? (2) איזה תלמוד נוצר בארץ ישראל? (5 נק')

ג. המשנה מחולקת לשישה סדרים. כתבו שלושה מהם, ובמה עוסק כל אחד. (5 נק')

17 למה בעל פה?

כְּשֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה כְּתָב לְךָ, בִּקֵּשׁ מֹשֶׁה שֶׁתִּהֵא הַמִּשְׁנָה בִּכְתָב. וּלְפִי שֶׁצָּפָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁאֻמּוֹת הָעוֹלָם עֲתִידִין לְתַרְגֵּם אֶת הַתּוֹרָה וְלִהְיוֹת קוֹרְאִין בָּהּ יָוָנִית, וְהֵם אוֹמְרִים אָנוּ יִשְׂרָאֵל.

(מדרש תנחומא, כי תשא, סימן לד)

א. כתבו את הכלל שלומדת הגמרא (גיטין ס ע"ב) מן הפסוק "כתב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה", והסבירו את הלימוד. 5 נק'

ב. עיינו במדרש שלפניכם. (1) מה ביקש משה? (2) למה לא ניתנה המשנה בכתב, לפי המדרש? (3) כתבו סיבה נוספת. 6 נק'

ג. אם אסור לכתוב תורה שבעל פה, איך הותר לרבי לכתוב את המשנה? כתבו סיבה אחת לפי הרמב"ם. 3 נק'

18 תורה מן השמים: הכתוב והפירוש

> וכמו כן פירש התורה המקובל ג"כ מפי הגבורה וזה שאנו עושים היום מתבנית הסוכה ולולב ושופר וציצית ותפילין וזולתם הוא בעצמו התבנית אשר אמר הש"י למשה והוא אמר לנו והוא נאמן בשליחותו
>
> (רמב"ם, פירוש המשנה, הקדמה לפרק חלק (סנהדרין י, א), היסוד השמיני)

א. עיינו בדברי הרמב"ם שלפניכם. כיצד באה לידי ביטוי במצוות סוכה האמונה שגם הפירוש ניתן מסיני? 5 נק'

ב. "וְאֶתְּנָה לְךָ אֶת לֻחֹת הָאֶבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה" (שמות כד, יב). מה הם "התורה" ו"המצוה" לפי הרמב"ם בהקדמה למשנה תורה? 4 נק'

ג. "אֲבוֹת מְלָאכוֹת אַרְבָּעִים חָסֵר אֶחָת" (שבת ז, ב). הסבירו בעזרת מצוות השבת מה מוסיפה התורה שבעל פה על התורה שבכתב. 5 נק'

19 סומכים על המסורת

מַעֲשֶׂה בְּגוֹי אֶחָד שֶׁבָּא לִפְנֵי שַׁמַּאי. אָמַר לוֹ: כַּמָּה תּוֹרוֹת יֵשׁ לָכֶם? אָמַר לוֹ: שְׁתַּיִם, תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. אָמַר לוֹ: שֶׁבִּכְתָב אֲנִי מַאֲמִינְךָ, וְשֶׁבְּעַל פֶּה — אֵינִי מַאֲמִינְךָ. גֵּיְירֵנִי עַל מְנָת שֶׁתְּלַמְּדֵנִי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. גָּעַר בּוֹ וְהוֹצִיאוֹ בִּנְזִיפָה. בָּא לִפְנֵי הִלֵּל, גַּיְירֵיהּ. יוֹמָא קַמָּא אֲמַר לֵיהּ: א"ב ג"ד. לְמָחָר אֲפֵיךְ לֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ: וְהָא אֶתְמוֹל לָא אֲמַרְתְּ לִי הָכִי! אֲמַר לֵיהּ: לָאו עֲלַי דִּידִי קָא סָמְכַתְּ? דְּעַל פֶּה נָמֵי סְמוֹךְ עֲלַי.

(תלמוד בבלי, שבת לא ע"א)

א. עיינו בסיפור שלפניכם. מה עשו שמאי והלל כשבא אליהם הגוי? **4 נק'**

ב. הסבירו כיצד הוכיח הלל לגר שאי אפשר בלי תורה שבעל פה. **6 נק'**

ג. מה משותף לסיפור הזה ולמשל החיטים והפשתן (תנא דבי אליהו זוטא, פרק ב)? **4 נק'**

20 "לא תסור" והרמב"ם

בֵּית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם הֵם עִקַּר תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וְהֵם עַמּוּדֵי הַהוֹרָאָה וּמֵהֶם חֹק וּמִשְׁפָּט יוֹצֵא לְכָל יִשְׂרָאֵל. וַעֲלֵיהֶן הִבְטִיחָה תּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יז יא) "עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ" זוֹ מִצְוַת עֲשֵׂה. וְכָל הַמַּאֲמִין בְּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ וּבְתוֹרָתוֹ חַיָּב לִסְמֹךְ מַעֲשֵׂה הַדָּת עֲלֵיהֶן וְלִשְׁעֵן עֲלֵיהֶן

(רמב"ם, משנה תורה, הלכות ממרים פרק א, הלכה א)

א. "עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ... לֹא תָסוּר" (דברים יז, יא). הסבירו את המצווה ואת דרשת הספרי על "ימין ושמאל". (5 נק')

ב. עיינו בדברי הרמב"ם שלפניכם. (1) איך מתאר הרמב"ם את בית הדין הגדול? (2) מה החובה של כל מי שמאמין במשה ובתורתו? (5 נק')

ג. לפי הרמב"ם (ממרים א, ב), מה עובר מי שאינו עושה כהוראת בית הדין? ובאילו סוגי דברים זה נאמר? כתבו שניים. (4 נק')

21 תנור של עכנאי

עָמַד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל רַגְלָיו וְאָמַר: "לֹא בַּשָּׁמַיִם הִיא!" מַאי "לֹא בַּשָּׁמַיִם הִיא"? אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: שֶׁכְּבָר נִתְּנָה תּוֹרָה מֵהַר סִינַי, אֵין אָנוּ מַשְׁגִּיחִין בְּבַת קוֹל, שֶׁכְּבָר כָּתַבְתָּ בְּהַר סִינַי בַּתּוֹרָה "אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטֹּת".

אַשְׁכְּחֵיהּ רַבִּי נָתָן לְאֵלִיָּהוּ, אֲמַר לֵיהּ: מַאי עָבֵיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַהִיא שַׁעְתָּא? אֲמַר לֵיהּ: קָא חָיֵיךְ וְאָמַר, "נִצְּחוּנִי בָּנַי! נִצְּחוּנִי בָּנַי!"

(תלמוד בבלי, בבא מציעא נט ע"ב)

א. מה ביקש רבי אליעזר כדי להוכיח שהלכה כמותו, ומה יצא מן השמים? 4 נק'

ב. עיינו בקטע שלפניכם. (1) מה ענה רבי יהושע? (2) הסבירו את דבריו לפי רבי ירמיה. 6 נק'

ג. "נִצְּחוּנִי בָּנַי". מה מלמד הסיפור על מקומם של חכמים בפסיקת ההלכה? 4 נק'

22 "והיכן צוונו?"

מַאי מְבָרֵךְ? — מְבָרֵךְ: "אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל חֲנוּכָּה". וְהֵיכָן צִוָּנוּ? רַב אַוְיָא אָמַר: מִ"לֹא תָסוּר". רַב נְחֶמְיָה אָמַר: "שְׁאַל אָבִיךָ וְיַגֶּדְךָ זְקֵנֶיךָ וְיֹאמְרוּ לָךְ".

(תלמוד בבלי, שבת כג ע"א)

א. עיינו בגמרא שלפניכם. מה הקושי בברכה "וציוונו" על נר חנוכה? 4 נק'

ב. כתבו את שתי התשובות שבגמרא, והסבירו אחת מהן. 5 נק'

ג. לפי הרמב"ם (ממרים א, ב), חייבים לשמוע לחכמים גם ב"גזרות, תקנות ומנהגות". לאיזה סוג שייך נר חנוכה? הביאו דוגמה לסוג אחר. 5 נק'

23 **"אלו ואלו" (מחלוקת בית שמאי ובית הלל)** (מתאים לשאלון 6281; בשאלון 5381 נושא המחלוקות אינו בחומר)

וְכִי מֵאַחַר שֶׁאֵלּוּ וְאֵלּוּ דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים, מִפְּנֵי מָה זָכוּ בֵּית הִלֵּל לִקְבּוֹעַ הֲלָכָה כְּמוֹתָן? מִפְּנֵי שֶׁנּוֹחִין וְעֲלוּבִין הָיוּ, וְשׁוֹנִין דִּבְרֵיהֶן וְדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁמַּקְדִּימִין דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי לְדִבְרֵיהֶן.

(תלמוד בבלי, עירובין יג ע"ב)

א. "אֵלּוּ וְאֵלּוּ דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים הֵן, וַהֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל" (עירובין יג ע"ב). מה הקושי שמעוררת הבת קול, לפי הגמרא שלפניכם? **4 נק'**

ב. מפני מה זכו בית הלל שתיקבע הלכה כמותם? כתבו שלושה דברים. **6 נק'**

ג. מה אפשר ללמוד מדרכם של בית הלל על ניהול מחלוקת היום? נמקו. **4 נק'**

24 מן הזקנים ועד רבי

אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִכְתְּבָה תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, לִמְּדָהּ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ כֻּלָּהּ בְּבֵית דִּינוֹ לְשִׁבְעִים זְקֵנִים; וְאֶלְעָזָר וּפִינְחָס וְיהוֹשׁוּעַ, שְׁלָשְׁתָּן קִבְּלוּ מִמֹּשֶׁה. וְלִיהוֹשׁוּעַ שְׁהוּא תַּלְמִידוֹ שֶׁלְּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ, מָסַר תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה וְצִוָּהוּ עָלֶיהָ; וְכֵן יְהוֹשׁוּעַ, כָּל יְמֵי חַיָּיו לִמַּד עַל פֶּה.

(רמב"ם, הקדמה למשנה תורה (פסקה 4))

א. "מֹשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי, וּמְסָרָהּ לִיהוֹשֻׁעַ..." (אבות א, א). כתבו את חמש החוליות הראשונות בשרשרת לפי המשנה. 5 נק'

ב. עיינו בדברי הרמב"ם שלפניכם. (1) למי לימד משה את התורה שבעל פה? (2) מה מוסיף הרמב"ם על המשנה באבות? 5 נק'

ג. בשאלה זו ראיתם שני מקורות שמתארים את המסירה. מדוע לדעתכם חשוב לחכמים לפרט את שרשרת המוסרים? 4 נק'